

Перемога

Леся Храплива-Щур

Стовбурі сосон червоніли у вечірньому сонці. Отець Столярський довго дивився за дівчатком, що стрибало поміж деревами, все далі й далі, аж поки не зникло за закрутом стежки.

Так задивився, що й не завважив, як до нього підійшов командир Чарнота.

— Щось цікавого побачили, отче?

— Для мене безумовно цікаве, — відповів, не відвертаючись. — Моя колишня учениця. Приготовила гурток своїх молодших подруг до святого Причастя і просила мене завтра їх запричастити.

Я перепитував її катехизм. Кажу вам, хоч я було в школі роздавав найліпшим учням, образочки прикінці року, але таки ні одне так не вміло! А вона почала мені рецитувати! Каже: весь час собі сама повторювала, коли корови пасла, фасолю лущила...

Урвав і не почув ні слова від Чарноти. Оглянувся. Так, Чарнота стояв за ним із лівою рукою на пов'язці, а розбита прикладом щока ще гірше розпухла від ранку.

Усмішкою перепросив за невважливість.

— А ви вже встали? Може було краще ще поле жати...

— Я хотів поговорити з вами, отче.

Отець добре бачив, як важко було йому добувати кожне слово.

— Я саме й збирався йти відвідати вас. Та боявся, може ще втомлені.

Чарнота поглянув у землю.

Мені нічого такого, отче... Я вже звик. Бій був такий, як і всі...

— Чував, чував!

— А знаєте, чому я рішився звести цей бій? Ми ж мали обійти село, щоб не розконспірувати частини...

— Цікаво мені!

— Бо я побачив, як бандити кололи ножами дитину: раз, другий, третій...

— Бачите, жертва вифлеємських немовлят — не була єдина!

Командир нахмурився.

— Це по-вашому, отче. А по-моєму: ох, хрустіли ж їх черепи, коли я бив! Бив і чув, як воно, ще конаючи, скигло в болоті!

Отець Столярський відступи? на крок від кремезного парубка.

— Вони дорого заплатили, отче!

— Назначив вас Всевишній бути оборонцем покривджених, командире!

— Ой, отче, ви так вмієте говорити... А мені того мало!

— Чого?

— Того, що вони такого-о нароблять, а я візьму і їх так само... Так, як тоді, коли порізали мені моїх двох гуцуликів. На стійці. Вдруге таких хлопців я вже не матиму! Та

вони щовечора після спільної молитви ще клякали в землянці та молилися, як неня навчила... А тоді чи заснули там на стійці, чи щось таке. Я ж їм казав уважати!

Очі засклилися, і він поспішно відвернувся.

— Пам'ятаю, командире! — Отець говорив так м'яко, як лиш міг. — Я згадую їх і до сьогодні в своїх молитвах!

— А я, отче, оцею-о рукою сам задусив за них трьох емведистів! І не помагає! — хотів махнути хворою рукою і аж зашипів із болю.

— Командире, у вас ще гарячка, не слід тепер роздумувати! Ви тепер розхвилювані, а в таку пору нечистий може вам підшепнути хто-зна що.

— Коли мені так важко, прошу отця... — і оглянувся, чи хто не чує — Так важко... Вже не від сьогодні, віддавна. Але сьогодні щось таке зо мною поробилося, що не можу собі місця знайти...

— Так говоріть, може я своїм убогим розумом якось допоможу вам...

Сонце гасло поволі поміж соснами.

— Бо воно так завжди, прошу отця! Що вони скривдять наших, а я їм за те... І так увесь час. І чи це колись скінчиться? Чи ні?

— Бог милосердний: колись прийде кінець і цьому лихоліттю!

— Коли ж воно щось не так: я зібрав хлопців із нашого села... і з сусідніх пішли. Всі пішли. Дівча та прикрашували нам шапки квітками. Я казав хлопцям: — Йдемо по перемогу, друзі! — і вони йшли за мною цілими днями і цілими ночами. А в боях із них точилася кров... А стрийни Дмитро, коли я знайшов його вбитого на узліссі, мав ще напів - відкриті очі... Дивився на мене... Всі дивилися на мене: Коли буде перемога?

Отець здригнувся.

— Так питали вас, командире?

— Ні, не питали, але я знаю. Вони всі казали собі: "Наш командир усіх переможе! А я їх воджу і воджу, і що трохи пошарпаю червоних, то їх усе більше й більше нових надходить..."

— А ви хотіли б цілковитої перемоги?...

— О, так саме, як отець сказали! Я мушу, я їм обіцяв! — загарячився. А з розпухлих уст воно вийшло таке шепеляве, що отець ледве зрозумів.

— А може — і непомітно усміхнувся кутиком уст, — а може ви не так розумієте перемогу, як можна б зрозуміти?

— Як же її розуміти, отче? То вас на те вчили в Римі, а мене мама мусіли були забрати на переднівку з гімназії, коли батька завезли до Берези.

Отець усміхнувся примирливо.

— Може справді й не варто над цим розважати!

Краще, якщо зможете, ходіть завтра зо мною до шіпчини під лісом на Службу Божу. Мушу ж завтра запричастити тих дівчаток.

— Друже командире, кур'єр із району! — вибіг просто на них молодий повстанець у полотнянці, та в поліційній мазепинці.

— Іду! — різко й певно.

Отець знов лишився в сутінку. Довго глядів,, як Чарнота через силу простувався на ходу і як вдивлявся в нього хлопець.

***

Довкруги виприскували яснозелені гони з яличок.

— Та-ак, командире! Вже всі висповідані, тепер починаємо Службу Божу. Бачите, ці білі хустини на головах, це їх власна вигадка. Дуже турбувалися бідні, що нічого кращого не змогли одягну ти... Ні, будь ласка, не подавайте мені риз. Я сам.

Вважайте на вашу руку! Одне лиш, не гнівайтесь, якби так могли ви відкласти пістолю. То ж будете служити до Служби Божої...

Чарнота поклав здорову руку на кобурі пістолі: — Неможливо, отче! Я ж відповідаю за вашу безпеку, а терен... самі знаєте!

— Що ж я пораджу? Хай буде й так. Ось молитовник. Прошу починати звідсіля. Ходіть ближче діточки!

— Благословенно Царство Отця і Сина...

***

Ліс був чистенько вимитий у світлі ранку, і дитячі молитви допомагали старечим отця Столярського підноситися все вище та вище.

Біді, хустини вже клячали рядком перед ним...

— І лобзанія Тебі не дам, як Юда, но яко разбожник...

А тоді над дитячими голівками вирости три цівки наганів, а над ними шапки в червоних обвідках. Мов чужими устами продовжував:

— Сповідуюся Тебі: — Пом'яни мя, Господи...

У голові щось кричало: — Чарнота зараз вистрілить! Господи, присутній тут! Я ж узяв його, щоб рятувати...

— Пом'яни м'я, Владико, егда прийдеш...

На крайчику свідомости замайоріло: А коли ні, це ж життя дітей! Він, отець Столярський, привів їх сюди!

Холодно гляділи на нього три цівки.

— Чому ж ніхто не стріляє?

І нараз щось, як надія, стрепенулося.

— Причащається раба Божа... Параскевія...

За його плечима щось важке гупнуло на спорохнявілу долівку.

— ...Ксенія...Ольга...

— Боже, а може ще хоч запричащу їх?

— ...Анна... Пелагія... Вже! .

Випростувався

— Се прикоснуся устам вашим... — І аж тоді його голос заломився: большевики стояли навколішках поміж дітьми, самі безпорадні, як діти.

— Батюшка, разрешіте нас тоже запричастіться!

Із кутка одного ока спливала сльоза.

Деь високо розспівалася пташка, і неземно розцвіли білі хустини.

Отець притулив чашу до грудей і повторив таке добре знане:

— Ходіть за мною!

Отець Столярський сидів на пеньку, а три полонені біля його ніг на землі. Чарнота бачив здалека, як сріблилося його волосся і як слухали його:

— "Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться"...

— Отче, можна з вами...?

Привітав командира добродушною усмішкою.

— Але ж прошу дуже!

Відійшли вбік.

— Командире, ви не стріляли?

Спустив очі і мовчав. Тоді отець осмілів:

— Вам випала пістоля з руки?

Обкинув вдячним поглядом старенького. А тоді стужів і випрямився:

— Отче, я не раз брав більше в полон!!!

Сам отець немов зрадив тим:

— Безумовно!

— Але... але я вдруге їм не подарую!

Отець поклав руку йому на рамя:

— І не треба, командире! Йшлося лиш про цей один раз! Кругом шуміли дерева про невловленне...